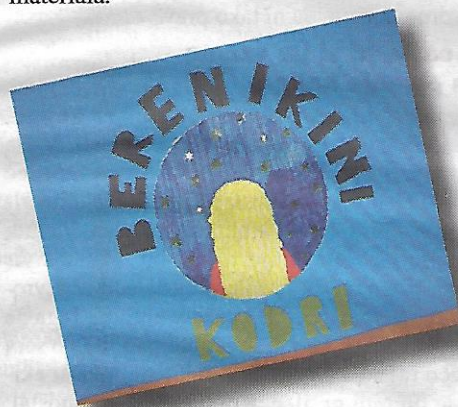

motno v duševnem razvoju, otroke z učnimi težavami, ki jih je res veliko, z disleksijo, gibalno ovirane ... Danes se je družba spremenila. Želimo, da so ti otroci z nami, ker smo videli, da niso drugačni, čudni, čudaki, pač pa da se lahko tudi mi od njih veliko naučimo. To je inkluzija. Izobražujem učitelje, ker bodo prej ko slej dobili nekega otroka s posebnimi potrebami v razred. Zdaj jih je že približno 15 odstotkov v osnovni šoli. Učitelj mora tudi kaj znati. Zase vem, da če ne bi poznala slepih in bi kot učiteljica dobila v razred slepega, bi se vprašala, kaj naj z njim delam in kako. Seveda ne moreš vedeti, moraš se izobraziti. To je inkluzija ...

O projektu Tipanka v vsako slovensko knjižnico

V petem razredu je snov o toplo-hladnih kontrastih, toplih barvah na eni strani in hladnih na drugi. Ker smo bili običajna redna šola, sicer s prilagojenim izvajanjem, a z rednim programom, sem morala pri pouku snov predelati. Toda imeli smo enega fanta, slepega od rojstva. Ni si niti predstavljal, kaj je to – barva. Čeprav je imel svojo najljubšo barvo. To je bila rdeča. Kadar koli smo barvali in ga vprašali, katero barvo bi, je vedno rekel, da rdečo – čeprav si je verjetno sploh ni mogel predstavljati. A kako temu fantu razložiti, kaj so tople barve in kaj hladne? Pa sem razmišljala, da bi lahko barve naredila s teksturami. Z materiali. Izbrala sem trideset različnih materialov in svojim učencem zavezala oči. Tisti, ki so bili slabovidni, so morali delovati tako kot slepi. In sem dala kupček materialov pred vsakega učenca. Moral je vzeti material v roke in se opredeliti za hladno ali toplo. Vzela sem stekleničko, kamen, folijo za ovijanje zvezkov, blago, stiropor, brusni papir ... Skratka vse, kar sem našla doma; pač sem malo pospravljala in dala otrokom. Tako so naredili po dva kupčka, vsak od tridesetih do štiridesetih otrok je naredil po dva kupčka. In potem sem ugotovila nekaj zelo zanimivega. Zanje je bilo najbolj hladno steklo in tudi kamen. Pravzaprav so vsi izbrali to dvojico. In še folijo, ki je tudi bila zelo gladka. Za toplo so pa izbrali hrapave materiale. Ugotovila sem torej, da tisto, kar je hrapavo, učinkuje toplo, tisto, kar je pod prsti gladko in kar polzi, pa učinkuje hladno. Tako sem naredila prvo slovensko tipno slikanico Snežna roža. Izmislila sem si tudi zgodbo – zelo je preprosta, prav za potrebe pouka v petem razredu. Za prizorišče sem vzela Sever, torej deželo iglujev, pingvinov, ledu, mraza ... To smo ilustrirali s hladnimi barvami in materiali. Ugotovila sem, da strjeno lepilo mekol, ki je prozorno, deluje kot gladka, hladna površina. Ko so slepi to tipali, so ugotovili, da je res kot neke vrste led. Izmisliti sem si morala še kontrast. Zgodba gre tako, da je tam živel deklica Aja, ki je z očetom lovila ribe; nekega dne, ko je čistila ribe, se je zbodla v prst. Na to ledeno planjavo je padla kaplja krvi. Kri je topel element. Vsak slep se je že kdaj zbedel in ve, da je kri topla, je rdeče barve, zato smo tole naredili hrapavo ... Zgodba se nadaljuje, je malce čudežna, saj iz te krvi naslednji dan zraste roža. Tudi rožo smo naredili hrapavo. Ker pa so Eskimi zelo zadovoljni, ko vidijo to rožo, sklenejo, da bo njihova prijateljica. Toda

naslednji dan, ko pridejo nazaj, vidijo, da je skoraj zmrznila, ker je ponoči snežilo. Rožo smo polepili s folijo. Če se boste dotaknili in poslušali, boste slišali, kako škripa. In en slepi fant je dejal: »Joj, učiteljica, to je pa tako, kot bi stopil na narahlo poledenelo lužo.« Pa smo ugotovili, da imamo zraven še zvok. Kako se zgodba konča? Tako, da je pametna punca stekla v iglu, vzela svoj šal in rožo zavila. Čisto preprosta zgodba, a ravno v tem je bila težava, kako pokazati toplo in hladno. Vsaj razumeli so. Ta zgodba je bila napisana v povečanem tisku, spodaj pa še v brajici. Imam jo s seboj, je že malo uboga, ker je šla čez veliko rok, saj imam veliko nastopov za bralno značko v osnovni šoli. Mlade to zanima, so navdušeni, da znajo slepi brati ... Jaz bi pa tudi ... Ravno iz tega se je razvil projekt, da bi tipanka prišla v vsako knjižnico. Tale tipanka, torej tipna slikanica, je bila narejena v štiridesetih do petdesetih izvodih. Vse je bilo treba lepiti. Svoje punce sem prosila, da so rezljale rožice, vem, da so imele krvave žulje od škarij zaradi trdega materiala.

Potem je nastala zgodba Žiga špaget. Je natiskana. To delamo z lakom, prebrizgamo čez, nekatere stvari se dajo tipati, druge ne. Tudi brajica je narejena s tem lakom. Želela sem, naj bo knjiga za to, da tudi videči vidijo, se jim zdi to zanimivo. Prav zato smo dali na koncu te zgodbe še brajevo abecedo – na nekaterih šolah so se jo celo učili! Celo plonkiči obstajajo v brajici ... Ne bi smela povedati, a tudi to se da. Jabolko v besedilu naj bi dišalo, če podgrneš, a so pri drugi izdaji malo varčevali ... Žiga špaget je izšel v tisoč štiristo izvodih, tako je knjiga lahko prišla v čisto vsako knjižnico in se je zelo prišla. Ko pridem na kakšno šolo in rečem: »Žiga špaget,« štiristo otrok zavpije, da gre v širni svet. Ta knjiga je izšla tudi v znakovnem jeziku. Če so namreč gluhi opismenjeni v slovenskem znakovnem jeziku, potem ne znajo in ne zmorejo brati navadnih slovenskih knjig. Slovenski znakovni jezik je enostavnejši. Dostikrat ljudje rečejo, da ni treba prilagajati, saj gluhi vidijo, pa naj še berejo. Ampak če so opismenjeni v slovenskem znakovnem jeziku, potem ne bodo mogli brati. Denimo, prva poved se glasi: »Na štedilniku stoji lonec vrele vode. Kuharica strese vanj veliko pest špagetov.« V znakovnem jeziku je to takole: štedilnik, lonec, vrela voda, kuharica, lonec, notri, dati, veliko, pest, špageti. Ni ne spreganja ne sklanjanja ne časov. To je pač drugačen jezik. Obstaja še zgoščenka, na kateri je gospa, ki kreta. Kretanje ponazarja

slovenski znakovni jezik. Torej lahko gledamo ali pa kretne berejo.

Naslednjo knjigo, Žiga špaget je za punce magnet, bomo naredili v brajici, v znakovnem jeziku, v lahkem branju in za dislektike. Vse skupaj bo zelo zanimivo.

O glasbi

Z muzikalom Kakšne barve je tema smo imeli petsto nastopov, skupina Slep potnik in Rok'n'band s pesmijo Ljubezen na prvi dotik sta na Youtubeu.

O pogledih na teme iz romanov Berenikini kodri in Orionov meč

Kar je v Berenikinih kodrih, je bolj ali manj resnično. Ni se zgodilo enemu učencu ali dijakcu, ampak jih je bilo več. Meni so velikokrat pripovedovali, da so šli na srednjo šolo ali na fakulteto (še zdaj smo z nekaterimi prijatelji), kaj vse se jim je dogajalo, kakšni predsodki, kakšen odpor ali celo maltretiranje. Tudi od učiteljev, žal. Tudi o prezaščenosti so pripovedovali. Imeli smo nekaj otrok, ki so jih zato, ker so slepi, preveč »zavijali v vato«. Spomnim se fanta, ki je prišel v Zavod, v tretji razred, slep je bil že od rojstva. Vzgojiteljice so ga peljale v jedilnico, sedel je, rekle so, naj je, a je odvrnil: »Ne morem, mene bibca fura.« Babica ga je pitala. Rekli smo, naj, prosim, sam je, saj ima dve roki. In tedaj je brez problema začel jesti. Danes je končal fakulteto, doštudiral je teologijo. Res bister fant. A starši marsikdaj vzamejo otroku možnost, da bi bil samostojen. Ni bistveno, da otroku napolni glavo s podatki, temveč da ga naučijo samostojno živeti. Podatke lahko najdemo na internetu, telefonu ... To, da znajo razmišljati, da znajo poiskati podatke, da razumejo, to je bistveno. Če nekomu ponudimo knjigo, v kateri piše, česa vse ne smeš, tega ne bo nihče bral. Če pa to zapakiraš v zgodbo, daš zraven malo ljubezni, malo napetosti, bodo to sprejeli vsi. Ljudje knjigo preberejo in si zapomnijo. Kdor je prebral knjigo Berenikini kodri, ve, kako se obnašati do slepih. Ve in ne bo naredil kakšne neumnosti. Slepi so čisto običajni ljudje, ki pač imajo posebnost. Pa ne smejo se nam smiliti. Tega ne marajo.

O pisateljih

Pisatelji smo majčkeno samoljubni. Če nas »po dlaki pogladite«, potem predemo, smo veseli. Vesel si, če so bralci zadovoljni.

O drogi med mladimi v romanu (Vsak odmor en džoint)

Pisatelj, prijatelj Slavko Pregl mi je rekel: »Joj, Aksinja, tole je pa ogromno tele droge ... A je res to tako?« On namreč piše bolj prijazno. Zmeraj dam svojim hčeram besedilo v branje, preden gre v tisk, že zaradi slenga v besedilu. Tretja hči, ki je na naslovnici, je rekla: »Mami, to, kar si ti opisala, je otroški vrtec.« Res, v nekaterih krogih je to realnost, žal. Na lastne oči sem videla, kako to zgleda. Spomnim se šole, ki ne slovi po zglednosti, že na hodniku je bil vonj po prepovedanih substancah. Spomnim se dijakinje s te šole ... Res je bilo hudo ... V romanu bi morda lahko omilila to zadevo. A hotela sem pokazati to brutalnost, kako iz zaščitenega sveta pride otrok v »džunglo«, kjer je treba preživeti. Upam, da ta tema ni koga prizadela.